

Opis źródła:

Polowania w XVIII wieku były istotnym elementem życia arystokracji europejskiej. Stanowiły nie tylko sposób na pozyskiwanie pokarmu, ale przede wszystkim były wyrazem statusu społecznego i władzy. Polowania organizowane przez magnatów i szlachtę często przybierały formę wielkich wydarzeń towarzyskich, w których uczestniczyli nie tylko myśliwi, ale także licznie zaproszeni goście, co sprzyjało budowaniu relacji politycznych i towarzyskich. Psy myśliwskie odgrywały kluczową rolę w życiu zarówno arystokracji, jak i zwykłych myśliwych. Ich wartość wynikała nie tylko z umiejętności niezawodnego tropienia zwierzyny, ale również z roli towarzyszy, które wspierały myśliwych w polowaniach. Były również symbolem statusu społecznego, a ich hodowla i tresura wymagały znacznych nakładów czasu i pieniędzy. Wzrastało zainteresowanie kynologią, co prowadziło do standaryzacji ras i nacechowało hodowców rywalizacją o najlepsze osobniki. Dlatego też ich kradzież mogła zakończyć się sprawą sądową.

Miejsce wydania:

Szlachta polsko-inflancka wobec przełomu : materiały z dyneburskich akt grodzkich i ziemskich z lat 1764-1775, wyd. Bogusław Dybaś, Paweł A. Jeziorski, przy współpracy Tomasza Wiśniewskiego, Toruń 2018, nr 44, s. 302-303.

Miejsce przechowywania oryginału:

LVVA, f. 712-1, nr 116, k. 242 – 242v.

Tekst źródła:

Manifest Jego mości pana Jerzego Szualskiego na Jegomości pana Łukowicza, chorążego Jego Królewskiej Mości y żołnierzy komendy Jegomości.

Roku tysiąc siedmset szeździesiąt dzwiewiątego, miesiąca junii siedemnastego dnia (17 VI 1769)

Na urządzie Jego Królewskiej Mości grodzkiem Xięstwa Inflanckiego comparendo personaliter Jegomość pan Jerzy Szualski, solenny zanosił manifest na Wielmożnego Jegomości pana Łukowicza, chorążego Jego Królewskiej Mości, qua pana, y sługę Jegomości Tomasza Kowalewskiego oraz żołnierza Czarniawskiego o to, iż obżałowany Kowalewski pieska legawego, w Rydze przez żałującego kupionego, waloru wielkiego, tajemnym sposobem z stancyi żałującego zchwyciwszy, do stancyi Jegomości panab chorążegoc wniósł, a Jegomość pan chorąży usiłując go utaić, wraz subordinował komendy swoiey w Düneburku będącey żołnierza na imie Czarniawskiego y skryć go kazał. Od którego pieska, gdy wraz żałujący quaeres uczynił y powziąwszy wiadomość, u kogo się nayduie, Jegomości pana chorążego nakazania extradycyi dopraszał się, Jegomość pan chorąży zamiast satisfakcyi niedyskretneimi disgustuiąc słowy, z stancyi ustąpić kazał, a tak ani pieska jawnie skrytego nie wydał, ani z ludzi winnych, Kowalewskiego y Czarniawskiego, satisfakcyi nie uczynił, o co żałujący chcąc prawem czynic, dał takowy manifest salva onego melioratine do xiąg grodzkich inflantskich zapisać.

Słowniczek pojęć:

Jego Królewskiej Mości (JKM) – określenie monarchy, w tym przypadku króla Polski, który sprawował zwierzchnictwo nad Księstwem Inflanckim.

Grodzki – odnosi się do urzędów grodzkich, czyli sądów miejskich, w których rozpatrywano sprawy cywilne i karne oraz rejestrowano akty prawne, np. manifesty.

Księstwo Inflanckie – historyczne terytorium znajdujące się na terenie dzisiejszych krajów bałtyckich (Łotwa i Estonia), które w XVII wieku było pod kontrolą Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

Comparendo personaliter – stawiając się osobiście

Pies legawy – pies myśliwski, wyszkolony do tropienia zwierzyny, o wysokiej wartości.

Subordinował – podporządkował, kazał wykonać rozkaz.

Quaeres – zapytanie, dochodzenie.

Extradicya – żądanie wydania osoby lub przedmiotu

Satisfakcya – rekompensata lub zadośćuczynienie za krzywdę.

Disgustuiąc słowy – obraźliwe słowa.

Salva melioratine – prawniczy zwrot oznaczający „z zastrzeżeniem prawa do późniejszego ulepszenia”

Pytania do źródła.

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i średniej (poziom podstawowy):

1. Dlaczego Jerzy Szuański złożył manifest?
2. Co oznacza, że piesek legawy miał „walor wielki”? Dlaczego ten pies był tak cenny?
3. Kto został oskarżony o kradzież psa i w jaki sposób pies został skradziony?
4. Jakie znaczenie miało polowanie w czasach, o których mowa w tekście? Dlaczego pies myśliwski był tak ważny dla właściciela?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony):

1. Czy polowania miały na celu tylko zdobycie pożywienia, czy może miały również inne, bardziej symboliczne znaczenie?

Literatura pomocnicza:

É. Baratay, *Zwierzęcy punkt widzenia. Inna wersja historii*, Gdańsk 2016.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord – Joanna Kunigielis